

Література

1. **Економічна** енциклопедія: У трьох томах. Т 1-3/ Редкол.: ... С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Вид. центр "Академія", 2002. – 364 с.
2. **Івануса А.В.** Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті: Конспект лекцій. – Львів: УкрДЛТУ, 2004. – 158 с.
3. **Кігель В.Р.** Методи і моделі підтримки прийняття рішень у ринковій економіці: Монографія. – К.: ЦУЛ, 2003. – 202 с.
4. **Литвак Б.Г.** Разработка управленческого решения: Учеб. – М.: Дело, 2000. – 392 с.
5. **Сопільник О.В.** Технологія прийняття управлінських рішень: Навч. посіб. – Д.: РВВ ДНУ, 2002. – 108 с.
6. **Чуйкин А.М.** Разработка управленческих решений: Учеб. пособ. – Калининград: КГУ. – 2000. – 150 с.

УДК 331.5:339.13

Асист. О.І. Іляш¹ – Львівська КА

СИСТЕМА ФАКТОРІВ, ЩО ВИЗНАЧАЮТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ ТОРГІВЛІ

Досліджено ринок праці торгівлі з точки зору його багатофакторності. Розглянуть систему факторів, які впливають на функціонування ринку праці сфери торгівлі. В основу запропонованої класифікації факторів функціонування ринку праці торгівлі покладено рівень їхнього відтворення.

Assist. O.I. Ilyash – Commercial Academy of Lviv

System of factors which determine the functioning of trade labour market

The article explores trade labour market in the light of its multiple-factor nature. The system of factors, which influences the formation of labour market in the sphere of trade, is researched. The level of factor renewal is taken as the basis in the suggested classification of factors of trade labour market functioning.

Фактор – це "умова, рушійна сила, причина" [1] функціонування ринку праці сфери торгівлі, яка визначає його характер або окремі риси. В основу запропонованої класифікації факторів функціонування сфери торгівлі покладено рівень їхнього відтворення, залежно від якого вони поділяються на макроекономічні, мікроекономічні та індивідуальні.

Основним показником результатів економічної діяльності на макро-рівні є валовий внутрішній продукт (ВВП), який, як відомо, характеризує сукупну ринкову вартість кінцевого продукту (товарів та послуг), вироблених за певний період часу в країні. Існує пряма залежність між динамікою ВВП з рядом економічних показників: так, спад ВВП веде до спаду економічної активності, рівня зайнятості, реальних доходів населення, і навпаки – зростання ВВП спричиняє збільшення кількості робочих місць завдяки підвищенню рівня економічної активності, зростання життєвого рівня населення.

Після глибокої економічної кризи, яка тривала десять років (1990-1999), у IV кв. 1999 р. статистикою зафіксовано реальне зростання (2,6 %) ВВП. Визначена Посланням Президента України до Верховної Ради України "Стратегія економічного та соціального розвитку на 2000-2004 рр." (2000 р.),

¹ Науковий керівник: проф. В.С. Марцин, д-р екон. наук

а також Посланням Президента України "Європейський вибір" (2002 р.) економічна політика держави виявилася результативною. Протягом чотирьох років українська економіка демонструє стабільно високі темпи зростання. У 2000-2003 рр. зростання ВВП становило 132,9, у т.ч. за 2003 р. – 109,3 %. Відповідно до визначених цілей випереджальними темпами (порівняно зі збільшенням ВВП) зростали реальні наявні доходи населення. У 2000-2003 рр. вони підвищилися на 42,7 %. За цей же час реальна заробітна плата збільшилася на 61,0 та 15,2 % [2].

Така динаміка зростання має вагомі економічні передумови. Вона стала результатом, насамперед, глибоких ринкових перетворень, а також ефективної політики, спрямованої на забезпечення надійної макроекономічної стабілізації української економіки. Йдеться про стабілізацію національної грошової одиниці, відчутне підвищення рівня монетизації економіки, забезпечення мінімальної дефіцитності державного бюджету, істотне зростання позитивного сальдо поточного рахунку платіжного балансу, вагоме скорочення державного боргу, у т.ч. зовнішнього, істотне нарощування міжнародних валютних резервів Національного банку України.

Економічне зростання 2003 р. мало іншу природу. Дані статистичного аналізу свідчать про утворення нової якості зростання, пов'язаної з розширенням внутрішнього ринку і початком інтенсивного оновлення основних виробничих фондів, відчутним зростанням інвестиційного попиту.

Протягом 2000-2003 рр. відбулися певні зрушення у складі ВВП за категоріями доходу (відтворювальні пропорції). Частка оплати праці найманих працівників збільшилася з 42,3 % у 2000 р. до 45,3 % у 2003 р. Вагоме місце у структурі ВВП посідають кінцеві споживчі витрати населення. Протягом 2000-2003 рр. зростання їхнього обсягу випередило динаміку ВВП, що забезпечило збереження тенденції зростання виробництва споживчих товарів. Минулорічне зростання доходів та витрат населення стало кроком до підвищення рівня його життя, але не відчутним для кожної людини, оскільки відсутнє суттєве зменшення диференціації доходів.

Чи не найвагомішим чинником розвитку сфери торгівлі, а відповідно й зайнятості у цій сфері, є інвестиційна діяльність. На сьогодні за показником прямих іноземних інвестицій внутрішня торгівля посідає перше місце серед інших галузей в Україні. Прямі іноземні інвестиції у внутрішню торгівлю станом на кінець 2002 року становили 986,3 млн. доларів США, або 18,5 % у загальному обсязі іноземних інвестицій в економіку України (при частці 11,3 % у ВДВ країни). Тут чітко простежується орієнтація іноземного інвестора на розширення ринків збуту продукції власного виробництва. Крім цього, інвестування в сферу торгівлі характеризується високою прибутковістю та швидкою окупністю.

Фінансування розвитку торгівлі зараз здійснюється в основному за рахунок недержавних джерел. Поряд з цим, органи виконавчої влади не стимулюють добровільне накопичення коштів суб'єктами торгівлі та виробничих галузей, залучення інвестиційних ресурсів на засадах акціонерного капіталу, а також вільних коштів населення та іноземних інвестицій. Сьогодні неефек-

тивно використовуються такі джерела інвестування як власні кошти підприємств для модернізації насамперед торговельно-технологічного обладнання та складського устаткування, впровадження передових технологій торговельного обслуговування, зберігання товарів і наближення їх до споживачів. Окреслені явища не сприяють проведенню структурної перебудови та активізації ринкових процесів у торгівлі, а, відповідно, й гальмують розвиток ринку праці даного сектора економіки.

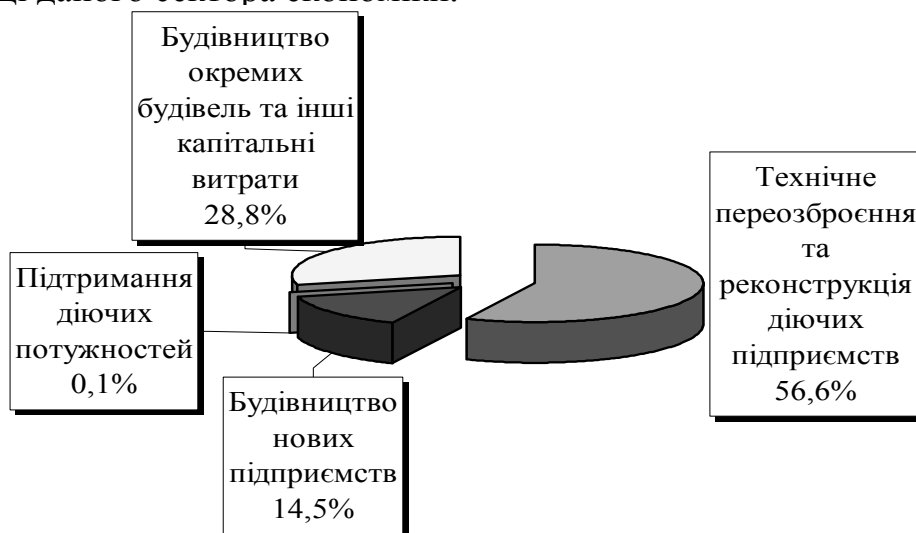

Рис. 2. Відтворювальна структура інвестицій в основний капітал сфери торгівлі у 2003 р.

Кредитна політика також істотно впливає на функціонування ринку праці сфери торгівлі, оскільки має за мету кредитування виробництва торговельних послуг, а отже й створення робочих місць у сфері торгівлі.

Серед цілої низки факторів функціонування ринку праці сфери торгівлі важливе місце належить реформуванню відносин власності в даній сфері. Сьогодні практично завершено процес приватизації торговельних підприємств: у державній власності залишилось 12 % підприємств роздрібної торгівлі, частка яких у обсязі товарообігу становить менше 8 %.

Однак, незважаючи на значні структурні зміни форм власності, ще не вдалося створити належну кількість ефективних власників, спроможних вишукати необхідні ресурси і забезпечити ефективний менеджмент. Даються взнаки недостатній розвиток ринкової інфраструктури, а також недосконалість і нестабільність правового поля з питань конкуренції та ринкових відносин. Не захищено права власності, велика частина товарообігу перебуває у "тіньовій" економіці.

Істотним чинником, що впливає на розвиток української сфери торгівлі, є характеристика трудових ресурсів. У цьому відношенні цей сектор економіки має істотні потенційні можливості: порівняно низька вартість робочої сили, що особливо важливо для трудомістких послуг; у цілому високий освітній рівень робочої сили; спроможність оперативно пристосовуватися до вимог економічного середовища, виявляти ініціативу і творчий підхід.

Виходячи з вище викладеного, можна зробити висновок, що врахування впливу усіх перерахованих факторів має стати обов'язковим елементом

роботи усіх гілок влади для подолання диспропорцій, що склалися на ринку праці торгівлі, що, в свою чергу, покращить функціонування сфери торгівлі з метою збільшення зайнятості населення та покращення якісних характеристик торговельних кадрів.

Література

1. **Енциклопедія бізнесмена**, економіста, менеджера/ За ред. Р. Дяківа. – К.: Міжнародна економічна фундація, 2000. – С. 604.

2. **Послання Президента України** до Верховної Ради України "Про внутрішнє і зовнішнє становище України у 2003 році"// Офіційне інтернет-представництво Президента України. – www.president.gov.ua станом на жовтень 2004 р.

3. **Апопій В., Футало Т.** Приєднання України до СОТ: наслідки для внутрішньої торгівлі// Регіональна економіка. – 2004, № 2. – С. 93-103.

УДК 336.221

Доц. Н.М. Кисіль, канд. екон. наук – УкрДІТУ

ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Обґрунтовано необхідність групування господарських операцій екологічного характеру і вивчено екологічні аспекти обліку зобов'язань підприємств.

Doc. N.M. Kysil' – USUFWT

Ecological aspects of consideration of obligations

In the article the necessity of groupment of economic operations of ecological nature is grounded and the ecological aspects of consideration of obligations of enterprises are studied.

Необхідною складовою сталого розвитку України є державна політика у сфері екологізації економічних систем. Екологічна політика у сучасній науковій літературі розглядається як комплекс заходів, спрямованих на забезпечення екологічної рівноваги, на захист навколишнього середовища, що передбачає врахування екологічного чинника в усіх сферах діяльності. Вагомою складовою стимулювання екологічно-збалансованого природокористування та запорукою гарантування екологічної безпеки на всіх рівнях господарювання є адекватна система бухгалтерського обліку, що забезпечує всіх членів суспільства надійною, своєчасною та корисною інформацією про господарську діяльність підприємств і організацій, стан їх активів, зобов'язань та власного капіталу. Реалізація пріоритетних напрямів екологічної політики через проведення інвентаризації джерел забруднення та створення банків екологічної інформації вимагає формування бази даних про господарські операції екологічного характеру на кожному підприємстві зокрема.

Унаслідок здійснення господарських операцій, пов'язаних з отриманням кредитів, а також товарів і послуг з відстроченням платежу, виникають зобов'язання, що мають екологічні аспекти. Вони стосуються, зокрема, оподаткування екологічно-шкідливої продукції (так званого негативного стимулювання) та можливості визначення суб'єктів господарювання для надання податкових пільг за умов здійснення ними природоохоронних програм, впровадження екологобезпечної техніки й технології виробництва.